

Andy Warhol

From A to B and Back Again

Örnsköldsviks Museum & Konsthall, till 25 sep.

Andy Warhol har kommit till Örnsköldsvik. Inte vet jag om det beror på att Star Wars intog museet för två år sedan och Warhols vurm för stjärnor som fått honom att, ifrån yttre rymden eller var han befinner sig, landa i stan. En annan och mera trolig förklaring är nog att Örnsköldsvik siktar på att vara "världsbäst 2015" och utställningen skulle vara ett led i den satsningen. Om detta ger ett och annat tvetydigt leende är det ändå beundransvärt hur en relativt liten kommun i norr på ett par år kan göra två världsutställningar, men det är knappast förvånande då man känner till det självförtroende som stan mycket bygger sitt varumärke på.

Man kan tycka att popkonstikonen Andy Warhol är ljusår från samtidskonstens sociala och omvärldsundersökande förhållningssätt. Men betänker man hans vägröjande betydelse inom konsten för begreppet konsumtionskritik förstår man att han fortfarande kommer att ha betydelse långt in på 2000-talet. Mycket av dagens idébaserade konst har rötter i det omvälvande konstnärliga 60-talet, där Warhol tillhörde frontfigurerna. Fascinationen och främlingskapet inför det ytliga inom reklamen och underhållningsindustrin gäller än. Och det känner man igen på Örnsköldsviks museum där många av hans mest kända fotoscreentryck från 60- och 70-talet visas, men även, i varje fall för mig, flera mindre kända.

Ofta handlar det om porträtt av dåtidens kändisar inom glamourvärlden, som Marilyn Monroe, Ingrid Bergman, Elizabeth Taylor och Mick Jagger. Utförda på det sätt som var typiskt för Andy Warhol, stiliserat, kontrastrikt, dekorativt. Man kan säga att det naturalistiska eller realistiska i ett porträtt suddats ut under lager av artificiella filter, som om det inte var personen i sig som var det viktiga utan själva bilden av den roll personen spelar filtrerad och utvaskad genom sjök av all media och reklam. Kvar blir ytan, retuscherad och stylad till förintandets gräns. På väggen med 6 extremt kitschiga Marilyn-bilder ser man inte Marilyn Monroe utan man ser Hollywoods transformering av henne till begrepp och tanke, till ren form och yta, som en logotype inte för henne men för Hollywood. Men det märkliga med Andy Warhols bilder är att de hela tiden har en dörr på glänt, att de lockar en att öppna på locket, att man som en oväntad och fördröjande effekt av stiliseringen inte kan undgå att fundera kring den verkliga personen Marilyn Monroes liv. Eller Jacqueline Kennedys, hennes dubbelporätt ser ut som ett två bildrutor i en filmrulle, att det finns en verklighet därunder. Ytan eller ytligheten blir så tunn att den till slut blir genomskinlig och det som finns bakom träder fram i betraktarens inre medvetande.

Men Andy Warhol gav inte sken av intresse för underliggande tolkningar. Så här ser det ut. Så här ser Campbells soppburkar ut. Punkt slut. Som ville han säga, visst är det snyggt och klart och tydligt, och det är så här vi lever våra liv. Burken i sig är reklam för Campbells soppor, mina bilder är reklam för mina bilder, våra liv är reklam för våra liv. Allting blir ställföreträdande för sig själv, genom våra föreställningar om bilden som sanningsvittne om verkligheten. Men Warhols ville, eller gav sken av, upphöja eller neutralisera bilden till ren och skär bildverklighet, att vi ska titta på bilden och gilla den och inte bry oss så mycket om vad som ligger bakom den. "Jag tycker att en bild är bra om den är skarp och föreställer en kändis." Det var inte ironi eller så var det ironi upphöjd till allvar, ytans kvaliteter blev hans proklamation som han drev till dess ytterlighet. Inte för inte blev han också reklamvärldens omhuldade konstgosse, en inkarnation av Marshall Mc Luhans berömda tes "The media is the message".

Omvandlar man tesen till "konsten är budskapet" får vi dock en helt annan ingång till Andy Warhol. Hans intresse för formen och det rent dekorativa syns som tydligast i serien "Camouflage" med lekfulla abstrakta mönster som ringlar sig om varandra. I

KONST I VÄSTERNORRLAND

Landstinget, Regional Utveckling, 871 85 Härnösand 0611-80214

Red: Mats de Vahl mobil: 070-2476939 epost: mats.de.vahl@lvn.se

serien "Hammaren och skäran" vänder han ut och in på de sovjetiska symbolerna tills de tappar sin betydelse. Det amerikanska dollartecknet å andra sidan förvandlar han nästan till vapensköld. Han spegelvänder Kellogs Corn Flakes som vore det "ett misstag", en kylig otäck negativbild av den elektriska stolen kontrasteras mot samma stol med vacker abstrakt bakgrund i rött och gult. I flera fotobaserade bilder, exempelvis de om Ingrid Bergman, lägger han till skikt av handteckning där ett känsligt linjespel läggs på eller utanför konturerna som ett löst bihang som lever sitt eget liv. I rena teckningsbaserade screentryck, som "Daisy" och "Love", skapar linjeteckningen en dubbelverkan och en rörelse som närmar sig filmens språk. En intressant bild i det sammanhanget, och ovanlig i hela utställningen, är "Mao", där teckningen av den kinesiska ledaren rinner ut i lösa improviserade linjer utanför porträttet. Porträttet av Jean Cocteau bryter också av slentrianbilden av Warhol, här är det renodlad poetisk lågmäldhet med ren teckning mot en enda blå återhållen färgton.

Kort sagt, Andy Warhol var minst av allt en ytlig konstnär, om nu någon trodde det. I nästan allt han gjorde finns det mörka hål eller sprickor som talar om något annat än bara det bilden explicit (klart) uttrycker. Undermeningar (det implicita) flyter omkring om främlingsskap, kärlek och revolt, samhällskritik, till och med naturmystik, och naturligtvis konst som renodlat estetiskt och etiskt experiment. Kanske var ytan den förevändning för det djup som han skrämde inför men som drev honom som konstnär framåt, det underliggande blir konsekvensen som uppstår när man så extremt betonar finishen, skalet och utanpåverken. "Machines have less problems." Visst, därför byggde han sin studio Factory. Hans screentryck blev teknisk produktion, en konstfabrik. Men han kunde inte undgå att ibland smyga in sin hand med pennan och kritan som en besvärjande och gåtfullt visionär stoppkil i maskineriet.

Text: Jan K Persson

2010-07-21